

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра слов'янської філології

**Особливості розмовного стилю хорватської мови
(на матеріалі мовлення студентів)**

Кваліфікаційна робота
на здобуття ОС «бакалавр»
студентки ІV курсу
галузі знань № 03 «Гуманітарні науки»
спеціальності № 035 «Філологія»
спеціалізації 035.037
«Слов'янські мови та літератури
(переклад включно), перша – хорватська»
ОПП «Хорватська мова і література та переклад,
українська мова і література»
Юлії ВІТРЕНКО

Науковий керівник:
асистент кафедри слов'янської філології
Леся СТЕБЛИНА

«Допущено до захисту»
Протокол № 15 кафедри
слов'янської філології
ННІФ від 9.06.2023
Завідувач кафедри
к.філол.н., доц. _____

Олена ДЗЮБА-ПОГРЕБНЯК

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. СТИЛІСТИЧНА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ХОРВАТСЬКОЇ МОВИ ...	5
1.1. Співвідношення хорватської літературної мови з її стильовими різнovidами	5
1.2. Поняття розмовного стилю.....	9
1.3. Різниця між розмовною та літературною мовами.....	15
Висновок до першого розділу	19
РОЗДІЛ 2. ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МОВЛЕННЯ	20
2.1. Лексичні одиниці хорватської розмовної мови	20
2.2. Колоквіалізми.....	20
2.2.1. Жаргонізми	23
2.2.2. Діалектизми.....	27
2.3. Вульгаризми	29
2.4. Слова-паразити	33
2.5. Вживання англiцизмiв у розмовнiй мовi молодi	37
2.6. Вплив ЗМІ на формування хорватської розмовної мови.....	40
Висновки до другого розділу	42
ВИСНОВКИ	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	47
ДОДАТКИ	50

ВСТУП

Мова є важливим елементом в житті кожної людини. Завдяки мові ми можемо висловити свої думки, почуття, переживання тощо. Хорватська мова, як і інші європейські мови, має свою стилістичну диференціацію. Відмінності між стилями у межах сучасних мов визначаються на лексичному, граматичному, синтаксичному рівнях та у різних аспектах мовлення. Розмовний стиль мовлення характеризується особливим емоційним навантаженням, непослідовністю у дотриманні правил правопису, словозміни, словотвору, широким використанням запозичених слів та ін. Розмовне мовлення, безперечно, заслуговує на вивчення його особливостей для якомога повного опанування мови, з'ясування потенційних можливостей певної мови у комунікації, пошуку ефективних моделей спілкування всередині певних соціальних груп суспільства. Все це разом визначає **актуальність** даного дослідження.

Мета роботи полягає у окресленні особливостей хорватського розмовного мовлення, способів реалізації окремих комунікативних моделей у повсякденному житті, з'ясуванні ступеня впливу ЗМІ на щоденне мовлення молодого покоління, його лексичного складу.

Завдання роботи передбачають такі етапи виконання дослідження для досягнення мети:

- 1) опрацювання хорватських та українських наукових джерел по темі дослідження;
- 2) з'ясування сутності поняття розмовного стилю мовлення, його головних особливостей та відмінностей від норм літературної мови;
- 3) збір матеріалу для дослідження;
- 4) аналіз лексичного складу неофіційного мовлення хорватської молоді;
- 5) з'ясування частки і популярності англіцизмів у розмовному стилі мовлення;
- 6) оцінка впливу хорватських ЗМІ на мовлення хорватського студентства.

Об'єкт дослідження послужили 107 лексичних одиниць та словоформ відібраних в результаті пошуку у соціальних мережах, шляхом опитування, особистого спостереження за мовою молоді.

Предмет дослідження: походження, структура та функціонування специфічних лексичних одиниць хорватської мови.

Основними в роботі є методи класифікації, спостереження, та узагальнення. Матеріал для дослідження був зібраний методом опитування хорватського студентства.

Новизна дослідження полягає у поєднанні традиційних методів дослідження з новими технологіями, як соціальні мережі, що дозволяють вивчати розмовну мову та її лексичний набір, граматичні конструкції в більш широкому контексті. Такий підхід дає змогу більш детально прослідити функціонування розмовної мови в різних ситуаціях та середовищах.

Практичне значення роботи: матеріали дослідження можуть бути використані при вивченні хорватської мови, як іноземної, та при порівняльному аналізі хорватської та української мов.

РОЗДІЛ 1. СТИЛІСТИЧНА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ХОРВАТСЬКОЇ МОВИ

1.1. Співвідношення хорватської літературної мови з її стильовими різновидами

Хорватська літературна мова – це державна мова Республіки Хорватія та рідна мова приблизно 6 мільйонів етнічних хорватів в усьому світі [1, с. 111]. Вона є досить подібною до української мови, це характеризується тим, що ці дві мови походять з одного коріння. Слов'янська мовна сім'я налічує близько 300 мільйонів носіїв та, у свою чергу, поділяється на три групи: східну, західну та південну підгрупи. Багато відмінностей між хорватською та українською мовою пояснюється їх приналежністю до різних груп слов'янських мов – хорватська мова належить до південної групи, яка також включає у себе македонську, болгарську, сербську та словенську мови, а українська – до східної групи на ряду з російською та білоруською мовами [6, с. 31].

У своєму розвитку хорватська мова пройшла різні періоди у багатьох з яких вона знаходилася під впливом інших мов – латинської, німецької, угорської, італійської мов, співіснувала із сербською літературною мовою в рамках сербохорватської або хорватсько-сербської літературної мови.

Хорватська мова у процесі свого утвердження задовольнила 5 основних критеріїв, які висувуються до сучасних літературних мов:

1. наддіалектність, зрозумілість для всіх носіїв;
2. стабільність у просторі (незалежно від регіону, літературна мова всередині країни є однаковою для кожного);
3. гнучка стабільність у часі (мова рідко змінюється, але її можна адаптувати до потреб сучасного життя);
4. свідоме нормування (літературна мова регулюється правилами орфографії та граматики);
5. стилістичне розгалуження (мова реалізується в кількох функціональних стилів).

Хорватська мова поділяється на п'ять функціональних [35, с. 43-118]:

1. літературно-художній стиль;
2. розмовний стиль;
3. публіцистичний стиль;
4. адміністративний стиль;
5. науковий стиль.

Усі функціональні стилі літературної мови різняться між собою від рівня дозволеної індивідуальності. Так, наприклад, літературно-художній функціональний стиль – найвільніший і найбільш функціональний стиль літературної мови, він не так пов'язаний нормами, як інші. У хорватському мовознавстві для літературно-художнього функціонального стилю притаманні три підстили: поезія, проза, драма.

Як уже було наведено, літературно-художній функціональний стиль є найвільнішим із усіх функціональних стилів. Автор текстів отримує повну свободу слова, тут стираються всі мовні норми, використовуються барбаризми, діалектизми, фразеологізми, прислів'я та приказки. Важливо наголосити, що мова літературно-художнього функціонального стилю є індивідуальною і належить кожному авторові окремо, тому читач доволі часто може зустрічатися з авторськими неологізмами.

Розмовний функціональний стиль – це стиль повсякденної комунікації. Розмовний стиль характеризується своєю спонтанністю, природністю, непідготовленістю – людина говорить те, що у неї в голові в момент мовлення. У першу чергу цей стиль формує комунікацію між двома людьми, отже, можемо зробити висновок, що однією з форм реалізації розмовного функціонального стилю є діалог [8, с. 17]. Такому стилю притаманні «приватні» анекдоти, які відомі лише певним людям, слова-паразити (*kontaš, znaš...*), лайливі слова (*jebote...*). На основі емпіричних досліджень можна зробити висновок, що у деяких осіб вульгаризми набувають статусу слів-паразитів, таку тенденцію можна зафіксувати під час полілогу людини, діалогу або ж монологу. Оскільки для розмовного функціонального стилю характерна непідготовленість та спонтанність, то досить часто під

час розмови виникають короткотривалі паузи. Щоб зменшити таку паузу адресат підсвідомо може вживати звуки типу *aaa, hmmm, eee*.

Тиша є також певним специфічним елементом розмовного стилю. Це пояснюється тим, що мовчання під час розмови може бути сигналом різних ситуацій, тобто настрою співрозмовника: може сигналізувати про образу, злість (один із співрозмовників перестає спілкуватися з іншими або це роблять усі учасники), а також високого ступеня близькості між співрозмовниками, яким зручно перебувати один з одним в одному середовищі і мовчати [22, с. 35].

Публіцистичний функціональний стиль особливий тим, що це стиль, який використовується в засобах масової інформації [8, с. 12]. У хорватському мовознавстві цей стиль також відомий як журналістський. Публіцистичний функціональний стиль найбільш наближений до загальноприйнятого і вживається як у письмовій, так і в розмовній формі і поділяється на певні підстили. Можна сказати, що публіцистичний стиль здебільшого і формує мовлення людей завдяки своєму повсякденному контакту з ними.

Як ми вже говорили, публіцистичний функціональний стиль – це той стиль, який використовується в засобах масової інформації, і він реалізується через численні жанри, які виникають з газет, радіо та телебачення. Хорватський лінгвіст Йосип Сілич поділяє його на два підстили, перший включає жанри, в яких переважають нейтральні мовні засоби (наприклад, інформативний), а другий належить до жанрів, в яких переважають експресивні мовні засоби (наприклад, розважальний). Як і Й. Сілич, Й. Грбеля і М. Сапунар також поділяють цей стиль на два підстили. До першої групи належать новини та різні види репортажів, тобто жанри пов'язані з науковим функціональним стилем, а до другої — репортажі, коментарі та інтерв'ю, тобто те, що відноситься до літературно-художнього функціонального стилю) [34, с. 76]. З огляду на викладене, публіцистичні жанри можна поділити на дві групи:

1. жанри, основною метою яких є інформувати (новини, коментарі, репортажі...);

2. жанри, у яких присутні риси літературно-художнього стилю (нарис, гумористичне оповідання...).

У жанрах першої групи речення характеризуються своєю фігуративністю, невиразністю і, в принципі, простотою. Залежно від спрямування газети стиль статей досить різний, оскільки орієнтуються на аудиторію, на яку вони розраховані. У репортажних жанрах часто зустрічаємо журналізми (усталені вислови) та інтернаціоналізми.

Стилістичні фігури часто зустрічаються в публіцистичному функціональному стилі, особливо в жанрах, близьких до літературно-художнього стилю, а також в жанрах інформативного характеру. В інформативних жанрах найбільше представлені метафора і метонімія, які належать до групи стилістичних фігур, які ще називаються тропами, тобто фігурами мови і мовлення. За допомогою цих фігур відбувається передача значення. Так, метафора передає значення за допомогою порівняння і тому визначається як скорочене порівняння. Метафори приєднуються до іменників, прикметників і дієслів. За принципом подібності метафора служить для перенесення понять з однієї сфери життя в іншу. Вона з'єднує те, що не зв'язує повсякденне мовлення. Також в мовленні можуть з'явитися скам'янілі метафори – це явище, коли метафора просто проговорюється занадто багато разів, і в певний момент люди перестають її помічати. Певні метафори можна вважати журналізмами, а деякі з них навіть з часом переростають у фразеологізми.

Адміністративний функціональний стиль служить для вираження чітких і недвозначних тверджень, тобто положень. Зазвичай цей стиль реалізується у письмовій формі. Для адміністративного функціонального стилю притаманна точна та суворая форма тексту, мовні штампи (*članak, ugovorne stranke, potpisom ovog Ugovora, u skladu s, obvezuje se*), чіткість в організації тексту, беземоційність, уживання латинських слів, певних фраз або усталених речень (*in personam, persona non grata*) [8, с. 6].

Хорватські мовознавці виділяють «п'ять підстилів адміністративного функціонального стилю: дипломатичний підстиль (протоколи, меморандуми,

конвенції, ноти), законодавчо-правовий підстиль (закони, укази, постанови, статuti), суспільно-політичний підстиль (резолюції, декларації, заяви), робочий підстиль (договори, фіскальні чеки, сертифікати), особистий підстиль (особисті документи, анкети, формуляри, скарги)» [22, с. 62-71].

На відміну від інших функціональних стилів, науковий стиль немає індивідуальної свободи, текст обмежений і цілком перебуває на службі логічної організації змісту. Як і всі інші функціональні стилі хорватської мови, науковий функціональний стиль має свої підстилі. Таких підстилів у хорватському мовознавстві налічують два: вузько-науковий підстиль та науково-літературний підстиль. До жанрів вузько-наукового підстилю можемо віднести реферати, наукові книги, наукову статтю, наукову роботу, рецензії, семінарські роботи, бакалаврські та магістерські дипломні роботи. Як бачимо, усі жанри вузько наукового підстилю реалізуються в більшій мірі у письмовій формі, проте можемо виділити жанри, які передбачають як письмову, так і усну форму реалізації – семінарська робота або реферат. І семінарську роботу, і реферат ми можемо декламувати на конгресах, семінарах та круглих столах за умовою, що була проведена попередня підготовка, тобто матеріал представлений у письмовій формі [22, с. 26].

«Якщо вузько-науковий підстиль призначений для спілкування вчених, тобто розмови між людьми, які володіють великим фондом загальних знань з певної галузі, то науково-літературний призначений для навчання адресатів, які лише поступово опановують окремі сегменти певної галузі науки. Зрозуміло, що стиль підручників відрізняється залежно від рівня, на якому викладається певна дисципліна (наприклад, мова підручників для початкової, середньої та вищої освіти буде суттєво відрізнятися)» [22, с. 30].

1.2. Поняття розмовного стилю

Розмовний стиль є засобом повсякденної комунікації, швидким обміном інформації. Саме він «є найдавнішим стилем будь-якої національної мови, оскільки виконує функцію спілкування» [8, с. 17]. В історії розвитку як хорватської, так і української мов відбувалися різні періоди становлення мов в цілому. Це

відбувалося за несприятливих умов, політичних утисків, невизнання та надмірних запозичень, через ці обставини важко недооцінити значення розмовного стилю, адже саме розмовна мова зберігала автентичне слово і передавалася в усній формі, щоб зберегти пам'ять націй.

Чемеркін С. Г. зазначає, що «сучасний усний розмовний стиль має монологічний і діалогічний різновиди», а крім того, можемо додати і його полілогічний характер [9, с. 39]. Мовні особливості цього стилю можемо прослідкувати на фонетичному, лексичному та граматичному рівнях. Розглянемо особливості хорватської розмовної мови на прикладі характеристики Йосипа Сілича. Хорватський мовознавець Йосип Сілич виділяє 30 положень, що характеризують розмовну хорватську мову. Серед них [35, с. 108-118]:

1. вираження часів дієслова виключно за допомогою презента, перфекта та футура 1 (*ja pišem pismo; ja sam napisao pismo; danas ću pisati pismo*). Наприклад, *prodajem 1 ulaznicu za splitsku scenu u Roku* [Рис. 2.1.]; *slučajno je zaboravila zaključati svoju sobu...* [Рис. 2.2.]; *organizirat ćemo okrugli stol s redateljem...* [Рис. 2.3.];
2. аорист та імперфект використовуються лише у випадках, які вимагають використання емоційно-експресивної лексики. Можемо навести такі приклади: *Prošao sam pored tebe i rekoh; Nikad neću zaboraviti ljepotu koju vidjeh u tebi. Krenuh na večeru...* [Рис. 2.4.]; *Ne bijah ovaj tjedan u zg* [Рис. 2.5.]. Правила хорватської мови говорять, що аорист – це дієслівна форма, яка позначає дію, що розпочалася і закінчилася у минулому та немає ніякого відношення до теперішнього або майбутнього часу. Імперфект – це також дієслівна форма минулого часу, яка вказує на тривалу або ж повторну дію, що розпочалася у минулому без конкретної вказівки на її закінчення;
3. футур 1 використовується у ситуації, де має бути футур 2. Форма футура 1 вживається навіть у ситуаціях, де за правилами повинен бути футур 2. Наприклад, *Ako ćemo ići u restoran, nemoj kasniti kući*, замість *Ako budemo išli u restoran, nemoj kasniti kući*. *Zna li tko koji podaci od cimerice mi trebaju ako ću*

- htjeti rezervirati cijelu sobu?* [Рис. 2.6.] За правилом хорватської стандартної мови після часток *ako, dok, kad* завжди використовуємо футур 2;
4. редукція кінцевого інфінітивного *i* у дієсловах. У хорватській мові інфінітив складається з основної частина та інфінітивного закінчення *i*, наприклад, *hodat+i, učiti+i*. За нормами хорватської літературної мови, інфінітивне закінчення *i* не може відділятися від основної частини, за умови, якщо йдеться мова про футур 1. Розмовна мова ці правила скасовує, тому під час буденно розмови доволі часто можна почути інфінітив дієслова без закінчення *i*. Наприклад, *davno sam mogao pjevat; bolje je polako hodat nego trčat. ...ili netko želi mijenjati termin neki u petak za sutrašnji u 7:00h* [Рис. 2.7.]; *jel ima neko da se kuži u SPSS program i htio bi zaraditi neke pare* [Рис. 2.8.]; *ljudi koji imaju nes pisati kod kliceka kad mozete da dogovorimo s domijem* [Рис. 2.31.];
 5. редукція голосних в цілому (*ak'* замість *ako*, *al'* замість *ali*): *Kome se treba obratiti ak nam stolna lampa u sobi ne radi* [Рис. 2.9.]; *al bas uzas!* [Рис. 2.10.], *...tko hoce bit u klubu nek lajka ovu poruku...* [Рис. 2.44.];
 6. надання переваги певній формі прикметника (вживання неозначеної та означеної форм прикметників). Як найбільш конкретний функціональний стиль, розмовний стиль уникає всіх пов'язаних проблем із вживанням неозначеної та означеної форм прикметників. Здебільшого він вживає означену форму і навіть там, де треба неозначена форма: «*To je izazvalo veliki problem*» (замість: «*To je izazvalo velik problem*»). Якщо йому потрібно виразити невизначеність категорії, він висловить це з неозначеними артиклями *jedan, jedna, jedno*: «*Tamo je bio i jedan velik stog sijena*» (замість: «*Ondje je bio i velik stog sijena*»);
 7. використання скороченої форми присвійних займенників. У хорватській літературній мові присвійні займенники в залежності від ситуації можуть мати закінчення *og* або *oga*. У хорватській розмовній мові все зводиться до того, що використовується єдине закінчення *og*. Це означає, що за нормами стандартної мови правильним є речення *Bio sam kod jednoga dobrog prijatelja*, для

- розмовної мови – *Bio sam kod jednog dobrog prijatelja, ...ako znate nekog dobrog stomatologa da je preko HZZO-a* [Рис. 2.11.];
8. надання переваги прийменнику *sa* замість *s*. За правилами стандартної хорватської мови, прийменник *sa* вживається перед словом, яке починається із звуків *s, z, š, ps, ks* та вказівним займенником *mnom* (*sa štapićem, sa sestrom, sa ksilofom, sa mnom*). У всіх інших випадках вживаємо прийменник *s* (*s autom, s tetkom, s matom, s prijateljicom*). Між тим, у розмовному стилі зустрічаються словосполучення *sa prijateljicom, sa tetkom. Imam problem sa anksioznim napadajima* [Рис. 2.12.]; *ima li tko iskustva sa jednokrevetnim sobama* [Рис. 2.13.];
 9. доволі частим явищем у хорватській розмовній мові є використання займенника *koji*, коли говоримо про живі або неживі об'єкти. Так, наприклад, буде сказано *Kupit ću si šal, koji sam ti posudio*, замість стандартного *Kupit ću si šal, kojeg sam ti posudio*;
 10. прикметники, що закінчуються на *-ov/-ev-* та *-in-* відмінюються за зразком означеної форми прикметників: *Vidjela sam Filipovog prijatelja*, замість *Vidjela sam Filipova prijatelja*;
 11. майже ніколи не вживаються дієприслівники. Зазвичай у таких випадках дієприслівники замінюють минулою формою дієсловом. Наприклад, *Bila sam na putu i umorila sam se. Bio sam u menzi i tamo sam nasao iksicu na ime Ema Bošnjak* [Рис. 2.14.];
 12. зворотні займенники *svoj, svoja, svoje* замінюються на присвійні *moj, tvoj, njegov, naš, vaš, njihov*: *Donijet ću moj domaći kolač*, замість *Donijet ću svoj domaći kolač. Dat ću ti moj* [otvarač za vino] [Рис. 2.15.];
 13. Іншою характерною рисою хорватського розмовного стилю є скорочення форм сталих виразів. Наприклад, хорвати скажуть *đenja, dan*, замість *doviđenja* та *dobar dan, poz cure*, замість *pozdrav cure* [Рис. 2.16.];
 14. скорочення голосних у дієсловах здебільшого у минулому часі: *Danas sam ti reka*, замість *Danas sam ti rekao. Pronaša sam USB disk ispred 3. paviljona* [Рис. 2.17.];

15. іноді трапляються такі випадки, коли при повсякденному спілкуванні відбувається випадання приголосних звуків здебільшого на початку слова: *ko, šenica*, замість *tko* та *pšenica*. *Jel ima neko* [Рис. 2.8.]; *ima ko vadicer* [Рис. 2.18.];
16. розмовному стилю притаманні також короткі речення. Наприклад, *plete li netko pletenice? Platim naravno. Trebale bi mi u petak* [Рис. 2.19.];
17. самостійно складне речення, у якому частини поєднані безсполучниковим зв'язком (asindetske rečenice): *naručila sam s notina ovaj parfem, kad je stigao shvatila sam da mi se ne sviđa* [Рис. 2.20.], *ja nisam upisana u kolegij na omegi, bi li netko mogao poslati prezentacije plss* [Рис. 2.44.];
18. усній мові під час повсякденного спілкування притаманно використання фразеологізмів, приказок, крилатих висловів, прислів'їв, сталих виразів. Наприклад, *puno je vode proteklo Savom, i niš od toga, ako je med i sladak, ne valja prste ugrizati, jezik kosti nema, ali kosti lomi, morala je od jutra do mraka raditi*;
19. у хорватській розмовній мові також використовується велика кількість плеоназмів. У більшості випадків самі носії мови цього досить часто не помічають. До найпоширеніших плеоназмів у хорватській мові можемо віднести конструкції *no, međutim; oba dva; čak štoviše; sići dolje; crni mrak*;
20. переважання простих речень над складними: *Imam u petak termin u 16.00 za perilicu. Ima netko da bi se mijenjao za raniji termin isto u petak?* [Рис. 2.22.]; *I mjesto ZG-IM-Ljubuški četvrtak 13h polazak* [Рис. 2.21.], *jel se zapisuje* [Рис. 2.43.];
21. у складних безсполучникових реченнях роль сполучника виконує інтонація;
22. порядок слів відповідає послідовності думки мовця: *otišao ja sa djevojkom u kino, Imam festivalsku kartu viška za futurescope sljedeci vidkend* [Рис. 2.23.], *tad ste pridjeve pisali jel* [Рис. 2.28.];
23. використання емоційно-експресивних часток *gle, eto, evo*. Наприклад, *ma daj molim te* [Рис. 2.25.];
24. велика кількість окличних речень;

25. використання нестандартних мовних виразів. До таких нестандартних мовних виразів часто-густо відносять слова іншомовного походження. Наприклад, *Okej! Kužiš? Zakaj? I meni je okej* [Рис. 2.29.], і то је *fakat dala najosnovnije* [Рис. 2.24.];
26. присвоєння лексему значення іншого слова;
27. принизливий, пейоративний і вульгарний спосіб вираження з використанням ненормативної лексики;
28. досить поширеним явищем у розмовній мові є використання слів-паразитів. Зазвичай такі слова використовують задля виграшу у часі, щоб знайти потрібне слово для продовження думки. Із хорватського мовного багатства до таких можемо віднести конструкції *kako da kažem, znači, inače, raaa, ovaaj. Umm radili smo dekl brojeva zadnji put* [Рис. 2.26.];
29. використання вигуків: *aha ups haha* [Рис. 2.38.], *aj pls poslikate to kad uzmognete* [Рис. 2.40.], *e ljudi kaj ste radili danas* [Рис. 2.39.], *e kate pls kad bude sjednica daj pitaj zas centar za jezike ima samo jedan rok* [Рис. 2.48.];
30. спрощення наголосу (за місцем і за тривалістю).

Як бачимо, класифікація за Й. Сіличем націлена як на усну розмовну мову, так і на письмову. Для аналізу запропонованих положень було взято групу одного з найбільших гуртожитків м. Загреб *Svjetno naselje* з 13.7 тис. учасників та чат першокурсників-україністів Загребського університету із 17 учасниками. У ході аналізу було встановлено, що група гуртожитку мала обмежені теми для спілкування, здебільшого побутові, у той час, як першокурсники мали більший спектр тем для комунікації. Таку різницю можемо пояснити тим, що група з 17 осіб є меншою і майже кожного дня перебувають у постійному контакті. З цих причин, вони об'єднані спільними темами та інтересами, у них вже виробився спільний молодіжний жаргон, який є зрозумілим саме для них у певному контексті.

Приклади нам дали змогу продемонструвати хорватську розмовну мову на письмі. Так, можемо зауважити, що майже кожне питальне речення розмовної мови починається з *jel*, що є короткою формою від питальної *je li*. Під час усної

розмови люди звертаються до невербального спілкування, щоб передати свої емоції і настрої - міміка, жести й інтонація. Під час спілкування онлайн це зробити складно, тому і звертаються до використання емодзі, вигуків (*haha, hehe*), розділових знаків, а для підсилення виразу свого повідомлення іноді використовують великі літери. Ще однією характерною рисою хорватської письмової розмовної мови є відмова від розширеної латиниці. Так, наприклад, літери *č, ć, i ž* замінюються на *c i z*. Цікава є ситуація із літерою *đ*. На письмі передача літери *đ* відбувається або як *d*, або як словосполучення *dj*.

Помітними є у хорватської молоді тяжіння до використання демінутивів. Наприклад, похідне слово *hića* від *hitno*, *Domi* від ім'я *Domagoj*, *Seva* і *Kata* від імен *Severina* і *Katarina*.

1.3. Різниця між розмовною та літературною мовами

Літературна мова – це стиль мови, який використовується в письмових творах, включаючи романи, есе, вірші та різні дослідницькі роботи. Порівняно з розмовною мовою, вона часто є більш формальною, структурованою та вимагає дотримання певних граматичних, лексичних, фонетичних правил. Літературна мова часто використовує складні моделі речень, складну лексику та образну мову, як-от метафори та порівняння. І навпаки, розмовна мова — це тип мови, який використовується в міжособистісному словесному спілкуванні. Порівняно з літературною мовою вона більш невимушена, неформальна, спонтанна. Жаргон, скорочення та розмовні терміни, які зазвичай не використовуються в письмовій мові, часто використовуються в усній мові. Він також може передавати значення через невербальні підказки, включаючи жести, інтонацію голосу та міміку. Його мета — спростити передачу інформації, вираження емоцій і встановлення соціальних контактів.

Літературна мова кожної нації функціонує має довгу історію. За цей час у ній сформувалися певні характеристики [8, с. 19-35]:

1. письмова і усна форма;
2. безперешкодне функціонування по всій території;

3. нормативність;
4. стилістичне розгалуження;
5. поліфункціональність;
6. стандартність.

Для літературної мови характерні такі форми вираження як письмова і усна. Майже не існує багато відмінностей між письмовою та усною формами. Можемо сказати, що для них існує лише дві розбіжності – їх призначення та принципи за якими кожна із цих мов передає мовлення. Письмова форма літературної мови розрахована на читача та його сприйняття, а усна форма передбачена безпосередньо для слухачів. За способами передачі мовлення письмова форма звертається до графічного зображення мовлення разом з читанням, а усна форма – вимова звуків та їх сприйняття на слух.

Безперешкодне функціонування по всій території означає, що сучасна літературна мова, яка функціонує у кожній державі. є результатом формування єдиної системи на базі різних діалектів. Наприклад, українська літературна мова утворилася на підставі південно-східних говірок, проте впродовж років увібрала різні лексичні одиниці з інших діалектів, втратила статус діалектної мови певного регіону і у такий спосіб розширила свій мовленнєвий вплив по всій території нашої держави [8, с. 108].

Нормативність літературної мови полягає у тому, що вона має чіткий алгоритм вживання слів, наголосів. Існують чіткі правила, що регулюють утворення та застосування певних синтаксичних конструкцій і граматичних форм. Коли говоримо про нормативність тієї чи іншої літературної мови, перш за все потрібно розуміти таке поняття як мовна норма. Концепція мовної норми полягає у тому, що вона містить у собі всі правила мови, як притаманні кожному етапу при комунікації. У межах мовної норми мовознавці виділяють два. мовних різновиди, які паралельно існують у мовленні та не порушують системного взаємозв'язку мовних одиниць. Нейтральна та стилістично-забарвлена лексика. і є цими мовними різновидами. Нейтральна лексика не обмежується використанням лише в

певному стилі мови, у той час як стилістично-забарвлена лексика реалізовується виключно з певними функціональними стилями [8, с. 19].

Стилістичне розгалуження будь-якої літературної мови передбачає те, що така мова має свою систему функціональних стилів, адже саме це дає можливість задовольнити потреби національної мови. Наявність такого стилістичного розгалуження говорить не лише про високий ступінь розвиненості літературної мови, а й про сам народ, про його матеріальну та духовну культуру.

Літературна мова характеризується своєю функціональністю. Поліфункціональність демонструє велике лексичне багатство літературної мови, оскільки її головною функцією є передавання різноманітної інформації в усіх сферах суспільного життя людини та народу в цілому.

Стандартність є однією з головних ознак літературної мови. Концепція стандартності базується на тому, що літературна мова залишається єдиною і послідовною, незважаючи на розмаїття мовних ознак, функціонально-стилістичних варіацій.

Розмовна мова стосується повсякденного фамільярного усного висловлювання, яке використовують носії мови в усьому світі. Це стислий і прямий засіб спілкування, який використовується більшістю людей для швидкого та ефективного діалогу. Етимологічно термін «розмовна мова» походить від латинського слова *colloquium*, тому у хорватській мові на ряду з терміном *razgovorni jezik* також використовується термінологія *kolovijalni jezik*.

Розмовна мова служить визначальною рисою мовної ідентичності певного народу, виокремлюючи його серед широкої верстви населення. Кожне населення має власну мову, що позначається чіткими діалектними відмінностями. Діалекти забезпечують багатство фонологічної та граматичної ідентифікації кожного регіону. Кожна країна має свої власні унікальні вирази, і в кожному місті та селі використовується специфічна лексика в рамках розмовної мови. Усі ці мовні одиниці мають спільну мету – забезпечити просте та вільне спілкування.

Однією із головних рис розмовної мови є її спонтанність. Розмовна мова представляє повсякденне спілкування, вільне від будь-яких форм мовлення.

Однією з найяскравіших характеристик цього способу спілкування є автентична якість мовлення його користувачів. Це надає відчуття новизни, поширеності та адаптованості мови.

Розмовна мова є мова, якою ми користуємося у повсякденному житті, тому її наступною характерною рисою є використання простої лексики. У розмовній мові майже не має місця науковим складним термінам з-за виключенням, наприклад, якщо це не розмова між двома науковцями про роботу. У більшості випадків використовується лексика певного діалекту або ж субдіалекту.

Коли говоримо про розмовну мову, слід зазначити про жести, які використовуються під час спілкування. Повсякденна розмова складається як з вербальної, так і невербальної комунікації. У такій ситуації жести слугують для підсилення повідомлення, ба навіть більше, у деяких випадках жести допомагають зменшити частоту використання лексики під час мовлення. До невербального спілкування можемо віднести інтонацію, яка також є характерною особливістю розмовної мови. В залежності від типу речень (окличного, питального або ж спонукального) буде залежить і інтонація мовця.

Розмовна мова ніколи не буде скрізь однаковою через свою розгалужену діалектну систему, навіть у невеличкій сільській місцевості можна виявити субдіалект властивий лише певному регіону. Люди поділяються на групи за власними інтересами, поглядами або іншими спільними рисами. У таких ситуаціях ця група людей під час повсякденної комунікації використовує або навіть самостійно створює нову лексику відповідно до особистих мовленнєвих потреб.

На думку українського мовознавця О. Пономаріва, «до складу розмовної лексики входять слова, що, перебуваючи в рамках літературної мови, надають висловлюванню розмовного характеру. Розмовне мовлення дає широкі семантичні гнізда слів і словосполучень, що позначають: мовлення та його учасників, пересування, удар і падіння, споживання їжі й напоїв, поведінку людини з погляду доцільності, етики й манери триматися, особисті взаємини людей, їхнє ставлення до праці, діяльності, ступінь інтелектуального розвитку, емоційну

реакцію і ще багато чого, чому немає відповідників в інших розрядах лексики» [8, с. 17-19].

Таким чином, можемо зробити висновок, що літературна та розмовна мови досить різняться між собою на семантичному, лексичному, морфологічному та синтаксичному рівнях.

Висновок до першого розділу

У першому розділі даної роботи описані теоретичні засади розуміння поняття розмовного стилю, визначені його головні особливості прийняті у хорватському мовознавстві за класифікацією Й. Сілича. Визначено основні особливості функціональних стилів хорватської мови в цілому. Наведені основні відмінності між розмовною та літературною мовами, а саме: літературній мові притаманні складні конструкції речень, складна лексика та образна мова. Розмовна мова характеризується своєю невимушеністю, неформальністю, спонтанністю і призначена для повсякденного використання. Також проведена дослідницька робота виокремлення особливостей розмовної мови на базі студентської групи у Facebook та студентського чату першокурсників.

РОЗДІЛ 2. ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МОВЛЕННЯ

2.1. Лексичні одиниці хорватської розмовної мови

Для того щоб достеменно розкрити сутність розмовного функціонального стилю хорватської мови, потрібно розпочати з вивчення його лексичних одиниць. Саме лексичні одиниці відрізняють будь-який функціональний стиль по-між інших функціональних стилів у мові. У даному розділі роботи розглянемо особливості вульгаризмів, слів-паразитів, а також колоквіалізмів до яких можемо віднести жаргонізми та діалектизми [40, с. 16].

2.2. Колоквіалізми

Можна сказати, що колоквіалізми є важливою частиною мовного та неформального спілкування молоді. Тип слів, які ми використовуємо в повсякденному спілкуванні, що складаються з жаргонізмів, аббревіатур і деяких неформальних виразів, ми називаємо саме колоквіалізмами. Українська мовознавиця В. Кухаренко визначає колоквіалізми як «сукупність загальноживаних слів, що позначають повідомлення як неформальне, неофіційне та розмовне, і містять у своєму складі вульгаризми, діалектизми та жаргонізми» [5, с. 30]. На відміну від офіційної стандартної літературної мови, ми не будемо використовувати розмовні слова в офіційних ситуаціях, таких як співбесіди та зустрічі, але використовуватимемо їх у розмові з родиною та друзями. Колоквіалізми часто з'являються в ЗМІ та масовій культурі, оскільки вони важливі для передачі повсякденного спілкування.

Значне використання колоквіалізмів серед підлітків англійська мовознавиця Дж. Холмес пов'язує з підкресленням групової солідарності та ствердженням групової приналежності, тобто вона вважає колоквіалізми, здебільшого жаргон, «маркерами солідарності» [17, с. 150-153]. «З іншої сторони, Коулмас стверджує, що молодь звертається до колоквіалізмів з метою продемонструвати старшому поколінню, що вони мають право використовувати і формувати мову відповідно до своїх потреб» [37, с. 68].

На відміну від інших частин мови, колоквіалізми є єдиними, які в більшості випадків використовуються виключно в неформальному спілкуванні. Тобто в неофіційних ситуаціях, таких як розмова з родиною та друзями, а також у неформальних середовищах, таких як перерви в коледжах чи школах. Можна сказати, що така лексика часто вживається з метою досягнення певної близькості у спілкуванні, або зв'язку зі співрозмовником. Це, мабуть, одна з ключових причин використання колоквіалізмів в неофіційному мовленні молоді.

Колоквіалізми існують в Хорватії вже багато років. Ми можемо їх віднайти у мові, зазирнувши на кілька століть у минуле, завдяки їхній присутності в народних піснях та оповіданнях, а також у мовленні людей того часу. Сьогодні, однак, колоквіалізми є набагато сучаснішими, враховуючи те, що вони є змінними лексичними одиницями і пристосовуються до умов часу.

У своїй монографії *Jezik i nacionalizam* Снежана Кордич стверджує, що колоквіалізми почали з'являтися в Хорватії через різні політичні та соціальні зміни. Згідно з її твердженням, «колоквіалізми — це бажання утвердити неформальне мовлення, а також вираження культури самосвідомості» [23, с. 51]. Нині таку лексику вживає переважно молодь і робить це задля відчуття певної приналежності до бажаної групи [23, с. 313].

Як ми вже зазначали, колоквіалізми є частиною розмовної мови, яку ми використовуємо виключно в неофіційних ситуаціях, і містить слова та вирази, які не є частиною літературної мови. Розрізняють кілька видів колоквіалізмів, серед яких жаргон та діалектизми.

Серед жаргону науковці також розрізняють сленг та арго. Сленг можна назвати найсучаснішим, тобто найновішим типом розмовної мови, який часто вживається серед молоді. Сленг став відомим через різні субкультури, включаючи хіп-хоп. Сленг складається зі змінених або скорочених слів для створення нового виразу і в основному базується на англіцизмах [7, с. 3]. Ось деякі з найвідоміших прикладів сленгу, який використовує молодь у Хорватії: *cool*, *dope* і *chill*.

Арго також часто використовується в субкультурах, але все-таки він більше асоціюється з незаконною діяльністю, тобто його вживання пов'язують

із злочинними організаціями та представниками кримінального світу. Арго – це слова, які слід приховати шляхом шифрування, щоб члени за межами спільноти їх не зрозуміли. Ось деякі з прикладів: *shank* (ніж), *stash* (схованка для наркотиків або грошей), *skrilla* (гроші).

Сленгізми ми може віднести до розмовної лексики певної групи людей, професії або діяльності. Найбільш вживаними сленгізмами є медичний, військовий та юридичний. На відміну від арго, жаргон – це аббревіатури, які люди за межами цих професій можуть знати або не знати. Сленг може значно полегшити спілкування всередині однієї спільноти, але значно ускладнити спілкування між кількома. Приклади сленгу: *MRI* (магнітний резонанс), *EMT* (швидка медична допомога), армійський сленг на кшталт *AWOL* (відсутність без дозволу).

Діалекти — це різновиди стандартної мови, які зустрічаються в усіх частинах Хорватії. Діалекти включають багато відмінностей в наголосі, граматиці та словах, які використовуються. Діалекти в Хорватії дуже відрізняються від стандартної мови, і це може створити великі проблеми для молодих людей, якщо вони спілкуються з людиною, яка віддає перевагу у вживанні діалектизмів. У Хорватії функціонує 3 наріччя зі своїми діалектами: чакавський, кайкавський і штокавський.

Можемо зробити висновок, що колоквіалізми є невід’ємною частиною розмовної мови молоді. Колоквіалізм відіграє ключову роль у досягненні приналежності до бажаної групи, а також у формуванні ідентичності молодих людей.

Колоквіалізми поширені по всій території Хорватії. Їх ріст можемо пов’язати із швидким розвитком соціальних мереж та технологій в цілому, крім того швидкими темпами укріплюються міжнародні відносини. Це пояснює чому багато слів запозичено з іноземних мов. Ось деякі з найпоширеніших колоквіалізмів серед хорватської молоді:

1. *fulati* – означає обманювати або обманути;
2. *frendica* – жіноча форма до стандартного «подруга»;
3. *brate* – привітання серед близьких друзів, що означає «брат»;

4. *šta ima?* – замість стандартного «kako si?»;
5. *ajde* – можна використовувати як заклик до дії або як вираз схвалення;
6. *fakat* – заміна словам «stvarno» та «ista stvar»;
7. *ludilo* – використовується, коли щось викликає високий рівень задоволення або хвилювання;
8. *brijem* – означає «я думаю» або «я припускаю»;
9. *ma jok* – заперечення або відповідь на те, з чим людина не згодна;
10. *bruka* – вживається, коли трапляється щось, що дуже збентежує.

Так, згідно з багатьма дослідженнями, вживання колоквиалізмів найбільш поширене в підлітковому віці, тобто підлітки вживають розмовні елементи набагато більше і частіше, ніж діти та дорослі. У міру того, як людина дорослішає, об'єм вживання колоквиалізмів зменшується і знову частіше зустрічаються в мовленні літніх людей [37, с. 70].

2.2.1. Жаргонізми

Науковці виокремлюють в групі жаргонізмів сленг та арго. Офіційно вперше поняття сленг, як явище, з'являється у XIII столітті у Англії, хоча до цього у німецькій мові вже існував термін «rotwelsch» для його позначення. У той період сленгом називали виключно мову крадіїв і вже через декілька століть він почав включати у себе мови інших соціальних груп населення. У добу Середньовіччя у французькій мові з'являється слово «жаргон», яке потім шляхом запозичення увійде у лексикон країн західної Європи. Слід зазначити, що до цього періоду слово «жаргон» значило спів пташок. Наприкінці XVIII століття, для позначення слів, які були притаманні лише певній групі людей, знову повертається термін «сленг» і стає загальноживаним. На початку XIX століття лінгвісти відносять термін «сленг» до групи професійного жаргону. Від тоді сленг почали розуміти як назву для позначення розмовної, іноді певним чином нелегальної мови нижчого класу суспільства [26, с. 14]. Проте на сучасному етапі розвитку лінгвістики терміни «жаргон» та «сленг» використовують на рівні синонімів.

Слово «жаргон» походить від французького *jargon*, що означає «балаканина». У цілому, «жаргон – це соціально різноманітні сленгові терміни, якими користується людина або група людей, об'єднані певними спільними інтересами» [27, с. 16]. Жаргон охоплює такі сфери як професійне спілкування, освіта, військова служба, різні спільні інтереси тощо. На думку О. Пономаріва, «жаргон – лексикон розмовного мовлення людей, пов'язаних певною спільністю інтересів. Найчастіше, це спільність професійна, але також тривале перебування разом (армія, навчання), однакові захоплення (спортом, мистецтвом, колекціонуванням, картярством, пияцтвом тощо)» [8, с. 100]. Виникнення жаргону має психологічне підґрунтя, яке полягає у прагненні до дотепності, мовної забави та грайливості у спілкуванні. Жаргон часто є специфічним переосмисленням загальноживаних слів.

Хорватські мовознавці А. Халоня та М. Міхалевич пояснюють значення слова жаргон так: «жаргон — це низькоякісна спеціальна мова певної соціальної групи людей, споріднених за статусом і професією, які розрізняються цим мовленням (навмисно або ненавмисно) від решти соціальної спільноти. У його настанні і вживанні велику роль відіграють такі чинники як стать, рівень освіти, вік, але також і просторова приналежність, тим більше, що жаргонізми асоціюються з міськими середовищами, які відрізняються своїми мовами» [16, с. 90]. Жаргонізми можемо поділити на дві групи: перша група – це мова закритих груп суспільства, а друга – це мова відкритих суспільних груп. До закритих груп суспільства можемо віднести наркоманів, людей, втягнутих у проституцію та людей, що відбувають своє покарання у місцях позбавлення волі. До відкритих суспільних груп належить студентство, школярі та робітники різних професій. Жаргон не виступає обов'язковою лексикою під час розмови певних представників різних соціальних та суспільних груп. За правилом жаргонізми реалізуються у мовленні або ж приватному листуванні. Тим часом, американський лінгвіст Майкл Адамс визначає поділ жаргону за такими критеріями: група слів, які при таманні злочинцям мають назву арго або ж кантом, жаргон є мовою «легальних» професій, а сленг – це мова, яка характерна для будь-якої соціальної групи, якій

властиве певне розслаблення, енергійність, божевілля та імпресивність у мовленні [11, с. 14].

У хорватській мові ми можемо зустрітися з термінами «шатра», «арго», «сленг» та «шатровачка мова» - усе це є синонімами терміну «жаргон». Аніта Скелин Хорват у *Hrvatski sleng kao odraz identiteta mladih* зазначає етимологію цих термінів. Так, жаргон, арго і сленг є запозиченням із англійської та французької мов, а шатра та шатровачка мова є характерними назвами жаргону на території Хорватії [36, с. 57]. У хорватській лінгвістиці продовжуються дискусії щодо назви «шатровачка мова» для жаргону. Деякі мовознавці дотримуються думки, що шатровачка мова є лише частиною жаргону і представляє собою лексику, якою користуються окремі групи населення. Другі ж вважають, що шатровачка мова, сленг, арго і жаргон все таки є синонімами. Проте, на сучасному етапі вивчення хорватськими лінгвістами цього питання, було визначено, що сленг є лише частиною жаргону, вужчим значенням та здебільшого термін «сленг» використовується для позначення професійного мовлення.

Жаргон є змінною лексичною одиницею, тому його словниковий склад завжди змінюється. Це пояснюється тим, що деякі слова швидко виходять із вжитку, адже з'являються нові генерації для яких вони є застарілими. Крім того, жаргон характеризується своєю спонтанністю, адже нові слова з'являються швидко, наприклад, під час буденних розмов, проте для жаргонізмів дуже важливий контекст у якому вони настають. Хорватська лінгвістика не так багато займалася питанням вивчення жаргону, тому можемо віднайти не так багато словників, які присвячені саме жаргону. Серед мовознавців, які займалися укладанням словників саме на цю тему, можемо виокремити Томіслава Сабляка. Томіслав Сабляк видав два словника присвячених саме жаргонізмам, перший був надрукований у 1981 році під назвою *Rječnik šatrovačkog govora*, а другий 2001 року видання – *Rječnik hrvatskoga žargona*. Перший словник 1981 року *Rječnik šatrovačkog govora* налічує близько 5000 жаргонізмів [33, с. 3], а у словнику з 2001 року *Rječnik hrvatskoga žargona* можемо віднайти вже 26000 лексем [32, с. 5]. Єдиною відмінністю між двома словниками є те, що *Rječnik šatrovačkog govora* орієнтується

лише на шатровачку мову Загреба, а *Rječnik hrvatskoga žargona* включає у себе не лише шатровачку мову, а й особливості мови інших соціальних груп.

Як уже було згадано раніше, жаргон настає спонтанно у процесі повсякденної комунікації між людьми поєднаними спільними інтересами. Івана Пепич у своїй статті *Na rubu jezika – žargon* наголошує про те, що жаргон є своєрідним супротивом по відношенню до мовного стандарту [28, с. 139]. Аніта Скелин визначає такі особливості жаргону як «локальність, специфічне відношення до інших мовних категорій та явищ, креативність, нестандартність, ефемерність (короткочасність, непостійність, швидкоплинність) та неформальне використання» [36, с. 47].

Доволі часто жаргонізми замінюють нейтральні слова в мові більш сильними, гострими, образливішими. Такий процес в англійській лінгвістиці має назву *dysphemism*, тобто дисфемізм. Дисфемізм пов'язаний з пейоризацією, тобто вживанням стилістично маркованих слів у негативному значенні замість звичайних і нейтральних. Однак не завжди справа в намірі когось образити, а в тому, що вживання цих слів додає розмові жвавості, емоційності і гумор, а також демонструє дружні стосунки [26, с. 12].

У сучасному суспільстві прийнято вважати, що жаргон є грубим та вульгарним стилем вираження своїх думок. Це пояснюється тим, що у нього закладена іронія, гумор та цинізм. Жаргон доволі багатий на синонімічні ланцюги, а іноді й одне слово містить у собі два або більше значення. Такі явище характерні для жаргону пов'язаного такими темами як алкоголь, сексуальні відносини, гроші та різні наркотичні препарати.

Жаргон націлений на конкретну групу людей, яку поєднують спільні інтереси та бачення. Жаргон показує які відносини адресат має з адресантом та їх приналежність до відповідної групи. Крім того, жаргон допомагає виразити більш приватні та інтимні теми. Таким чином, у жаргоні можемо виокремити два напрями: індивідуальний та груповий.

Вживання слів та виразів, що широко використовуються в повсякденному житті та мовлені певних груп людей, тобто жаргонізмів, є лексичною

особливістю розмовної мови. В залежності від теми творів, жаргонізми також можна зустріти у літературно-художньому стилі хорватської мови та публіцистичному. Усе залежить від спрямованості та мети таких текстів. Так як жаргон характеризує мову певної групи людей, то можемо зробити висновок, що жаргонізми відносяться до нестандартної мови.

2.2.2. Діалектизми

Хорватською мовою розмовляє близько 6 мільйонів людей. Ця мова є не лише офіційною мовою Республіки Хорватія, а й однією з трьох офіційних мов Боснії і Герцеговини та автономного краю Воєводини, що входить до складу Республіки Сербія. Як і будь яка мова в світі, хорватська мова має свої наріччя, а разом з тим і діалекти, на яких люди із певного регіону, міста або села спілкуються між собою кожного дня.

У хорватській діалектології виокремлюють три головних наріччя: штокавське, кайкавське і чакавське. Розрізнити ці три наріччя ми можемо за варіантами звучання питального займенника «що?». Так, у штокавському наріччі це *što*, у кайкавському – *kaj*, у чакавському – *ča*. «Залежно від зміни давнього голосного “ять” у зазначених діалектних різновидах виділяють екавські, ікавські та ієкавські говірки (порівняймо *delo, dilo, djelo*) і говорять про екавську, ікавську та ієкавську вимову» [1, с. 111]. У свою чергу кожне наріччя поділяється на діалекти. При опрацюванні розмовного стилю хорватського мовлення важливо враховувати діалектний поділ та взаємостосунки діалектів, наріч та літературної мови. Наріччя – це локальні говори, а вже лексичний склад цих наріч зветься діалектизмами [8, с. 107].

Штокавське наріччя, яке покладено в основу сучасної літературної хорватської мови, отримало свою назву за питальним займенником *što*. Це наріччя є найпоширеніше на південнослов'янській мовній території, оскільки на ньому говорять велика частина населення Республіки Хорватія, частина населення у Республіці Чорногорія та Республіці Сербія. Крім того, це мова хорватських меншин

у Італії, Республіці Косово, а також і у Румунії. Мовознавці поділяють штокавське наріччя на 5 діалектів:

1. новоштокавський ікавський діалект;
2. новоштокавський іскавський діалект;
3. новоштокавський екавський діалект;
4. славонський діалект;
5. східнобосанський діалект;
6. зецький діалект.

Система голосних звуків цих діалектів доволі проста і її утворюють п'ять звуків – *a, o, u, i, e* та слотовірний *r*. Що стосується системи приголосних звуків, то фактично не існує афrikативних пар *č-ž, ć-đ*. У розмовній мові носіїв цих діалектів часто відбувається редукція приголосних, тому для вираження майбутнього часу стандартне дієслово *hoću* вимовляється як *oću*, питальний займенник *što* замінюють на *šta*. Наприклад, *šta si danas radio? Oćeš li neš iz pekare?*

Кайкавське наріччя отримало свою назву по питальному займеннику *kaj*. Хорватський мовознавець Мійо Лончарич виокремив близько 15 діалектів, які належать до кайкавського наріччя. Серед них є самоборський діалект, меджимурський діалект, центральнозагорський діалект та інші. «Більшість носіїв цих діалектів не розрізняють звуки *č* і *ć*, часто використовують для вираження майбутнього часу дієслово *budem* замість *hoću*, конструкцію *dođi natrag* замінюють на *dođi iza*» [24, с. 19]. Наприклад, *kaj si danas radio? Budeš li neš iz pekare?*

Чакавське наріччя отримало свою назву по питальному займеннику *ča*. Крім того, це наріччя налічує шість діалектів:

1. бузетський діалект;
2. південно-західний істарський;
3. північночакавський діалект;
4. центральночакавський діалект;
5. південночакавський діалект;
6. ластовський діалект.

Носії цих діалектів зберегли у своїй вимові архаїчні форми допоміжного дієслова *biti* у кондіціоналі: *bin*, *biš*, замість стандартного питального займенника *čiji* під час комунікації використовують форми *čigov* або *čihov*. Крім того, у чакавських діалектах існує особлива форма теперішнього часу дієслова *moći* (*moreš*, *more*). На прикладі одного із великих міст Республіки Хорватія Спліта, може зробити висновок, що більшість носіїв чакавського наріччя характерний ікавський діалект. Під час повсякденного спілкування можна почути такі слова як *triba*, замість *treba*; *lipo*, замість *lijepo* та *svit*, замість *svijet*.

Хорватській молоді доволі важко знайти спільну мову один з одним, коли кожен у повсякденній розмові починає говорити на своєму діалекті. Наприклад, слово *stolica* (стілець) по-різному звучить у трьох наріччях: штокавське – *stolica* або *stoljec*, кайкавське – *katriga*, чакавське – *stočić*. Також можемо навести труднощі у спілкуванні на прикладі фразеологізмів, які хорвати так люблять використовувати під час спілкування вдома, за чашкою кави або у трамваї. Міра Менац-Міхалич щоб продемонструвати різницю між хорватськими наріччями взяла за приклад фразеологізм *biti kao pas i mačka* і описала як він звучить на різних діалектах у свої науковій праці *Frazeologija novoštokavskih ikavskih govora u Hrvatskoj*. Так, наприклад, мешканцям острова Брач, що відноситься до чакавського наріччя, цей фразеологізм відомий як *Volu se ko pas i mačka*, носії штокавського наріччя із Джякова у повсякденній розмові скажуть *Slažemo se ko pas i mačka*, а вже мешканці Струге Нартської, яка спадає під кайкавське наріччя, скажуть *Voliju se pri te hiže kak cusek i maček* [25, с. 53].

Використання діалектизмів у розмовній мові може стати великою проблемою для молоді та викликати різні негативні реакції. Діалекти також можна розглядати як регіональні форми мови, які часто сильно відрізняються від стандартної, що призводить до ускладненого спілкування з людьми, які не знайомі з цим діалектом.

2.3. Вульгаризми

Можемо сказати, що вульгаризми – це образливі та непристойні слова, вирази чи грубі фрази. До них належать види невідповідні мові, такі як образи, лайливі слова та сексуальні вирази.

Існує багато доступних визначень вульгаризмів, наприклад: «вульгаризм — непристойний вислів у мові та мовленні» [19] або «вульгаризми, в найпростішому вигляді, можна визначити як ті слова, які походять із сфери соціального табу» [13, с. 98]. Отже, можемо тлумачити вульгаризми як непристойні, недоречні вирази, які не можна вживати в офіційному мовленні, публічно, у сімейному колі, але, як правило, вони асоціюються із жаргоном, лайкою, нецензурною лексикою.

Також можемо зазначити, що вульгаризми представляють собою грубі, непристойні та образливі вирази, які, звичайно, суперечать нормам культурної та ввічливої мови. Вживання вульгаризмів може бути вираженням безкультур'я і неосвіченості, а також може свідчити про відсутність умінь і навичок гідно спілкуватися з людьми.

З огляду на сказане можемо зробити висновок, що вульгаризми – це слова, вирази чи фрази, які вважаються грубими та образливими та є неприйнятними для співрозмовника, суперечать нормам культурної та ввічливої мови.

Хорватська мова не є винятком щодо вульгаризмів, а вони зустрічаються в усіх мовах. Згідно з *Rječnikom hrvatskoga jezika*, вульгаризми присутні в Хорватії вже багато років. Багато вульгаризмів походять з народної мови, а деякі є результатом іноземного впливу або розвитку сленгових термінів [40, с. 20].

Під час югославського комуністичного режиму вульгаризми широко використовувалися на хорватських землях, особливо в піснях і фільмах. Після здобуття незалежності, вживання вульгаризмів у публічній мові було значно зменшено. Використання вульгаризмів у Хорватії знову зросло та повернулося до публічної мови з подальшим розвитком технологій та соціальних мереж.

Відповідно до *Rječnika hrvatskoga jezika* вульгаризми можна розділити на кілька видів, зокрема: сексуальні, розпусницькі та расистські вульгаризми, а

також вульгаризми, пов'язані з релігійними та культурними переконаннями, а також ті, що стосуються фізіологічних виділень і тіла [40, с. 20].

Сексуальні вульгаризми – це ті, які використовуються для вираження незадоволення, хвилювання чи здивування. Сексуальні вульгаризми, мабуть, одні з найпоширеніших у мовленні хорватської молоді, тому їх часто зараховують до слів-паразитів. Найуживанішим сексуальним вульгаризмом є дієслово *jebet*, що вживається в усіх особах і часах, а також принизлива назва чоловічого статевого органу *kurac*. Ці слова вважаються вкрай образливими та неприйнятними для будь-якого публічного використання.

Розпусницькі вульгаризми можуть бути надзвичайно образливими та викликати бурхливу реакцію громадськості. Ми асоціюємо ці вульгаризми з хворими розумами, оскільки вони позначають надзвичайно огидну та незаконну діяльність. Вирази як *pedofil* та *nekrofiličar* стосуються злочинів проти дітей та загиблих. Ці вирази вживають молоді люди, щоб таким чином насміятися та проковувати своїх друзів у неприємний спосіб.

Расистські вульгаризми – це вульгаризми, які дискримінують певні раси і національності та відображають певні упередження щодо них. Вульгаризми на кшталт *crnčuga* і *šiptar* дуже образливі і грубі, вони можуть викликати злість, збентеження і образу у співрозмовника.

Оскільки Хорватія є дуже релігійною нацією, яка є переважно католицька, вульгаризми з релігійними та культурними переконаннями вважаються особливо провокативними. Будь-яка образа, яка містить у собі релігійні мотиви, наприклад *Bog*, *Isus* і *Gospa*, вважається релігійним вульгаризмом. Багато молодих людей використовують ці вульгаризми як бунт проти нав'язаної їм релігії та традицій.

Вульгаризми, пов'язані з фізіологічними виділеннями та тілом людини, такі як *govno* та *pišati*, є недоречними та грубими словами. Вони використовуються, коли людина хоче когось присоромити або показати свою зверхність над іншими. Їх використання дуже обмежене в повсякденному мовленні, також більш популярне серед молодшого населення.

Оскільки ми живемо в епоху цифрових технологій, одними із найновіших, а також швидко набираючи популярності видів вульгаризмів є запозичення. Використання таких слів, як *fuck* і *shit*, має те саме значення, що й у хорватській мові. Вони широко використовуються серед молоді через вплив швидкої діджиталізації та соціальних мереж.

Молодь все частіше вживає вульгаризми у своєму розмовному стилі та нормалізує їх у суспільстві. Думки щодо використання ненормативної лексики серед молоді розділилися. Одні вважають, що це не є проблемою, а інші стверджують, що це негативно впливає на суспільство та молоде покоління загалом.

Усім відомо, що мова молоді відрізняється від загальноприйнятої мови, і вульгаризми є одними із головних елементів, які становлять цю різницю. Розмовний стиль «...це повсякденний стиль, природний, фамільярний, сповнений емоційних і експресивних виразів, міміки та жестів» [40, с. 16]. Можна сказати, що молоді люди використовують вульгаризми у розмовному стилі з метою виразити соціальну та емоційну близькість зі своїм співрозмовником. Тому, завдяки використанню вульгаризмів молоді люди відчувають себе більш пов'язаними зі своєю соціальною групою.

Використання ненормативної лексики у мовленні молодих людей може бути недоречним і неприпустимим у певних ситуаціях, наприклад, у розмові з людьми похилого віку чи авторитетними людьми. На думку Скелін Хорват, молоді люди цілком усвідомлюють варіативність мови, а також її важливість у спілкуванні. Аналіз офіційності та неформальності ситуації показує залежність мови молоді від контексту. Тому Скелін Хорват робить висновок, що молодь використовує в розмові з однолітками особливу, в прямому сенсі, молодіжну мову, яка характеризується більшою кількістю вульгаризмів і лайок [37, с. 68-69].

Велику роль у вживанні вульгаризмів у розмовному стилі молоді відіграють також засоби масової інформації. ЗМІ значною мірою нормалізують вплив вульгаризмів у розмовному стилі молоді. У багатьох фільмах та серіалах, ба

більше комедійного характеру, використовуються вульгаризми, які молодь перше запам'ятовує, а потім їх реалізує у повсякденному спілкуванні.

Багато чого впливає на розмовну мову молоді, у тому числі і вульгаризми. Молодь орієнтується на моду та тренди, незалежно від того, чи йдеться про модні аксесуари, мобільні пристрої чи використання певних фраз. Молоді люди живуть у світі соціальних мереж і намагаються до нього пристосуватися. У Хорватії вживання вульгаризмів у мові молоді рідко вважається образою. Така лексика вживається, щоб щось перебільшити, показати щирість чи близькість до співрозмовника. Вульгаризми, які вживають молоді люди серед друзів, не є образливими, а скоріше показником приналежності.

2.4. Слова-паразити

Саме визначення слів-паразитів полягає в тому, що це вирази, слова чи звуки, які ми використовуємо «автоматично» в нашому письмовому чи усному мовленні. Коли ми говоримо автоматично, мається на увазі, що ми використовуємо ці слова несвідомо в нашій мові, щоб зробити паузу, поки ми «думаємо», як продовжити саму розмову.

Що стосується хорватської мови, то можна сказати, що слова-паразити – це «порожні» слова, які вживаються без особливої потреби, щоб дати мовцеві більше часу подумати над подальшим створенням своїх думок.

Для найпростішого прикладу в хорватській мові ми можемо взяти два типи слів-паразитів. Слова-паразити, такі як: *uhm*, *ah*, *hmm* і подібні, ми використовуємо, щоб уникнути незручного мовчання та виграти час під час нашої промови. Ще один тип слів-паразитів, який часто використовується в хорватській мові, це ті, які ми використовуємо, щоб не повторювати ті самі фрази чи слова протягом короткого періоду часу. Деякі з прикладів: *dakle*, *pa*, *znači* та інші.

У хорватській мові слова-паразити мають назву «*poštarpalice*». Така назва пішла від хорватського дієслова «*poštarpati*», що у Анічеву *Rječniku hrvatskoga jezika* тлумачиться як «спиратися на палицю при хотьбі» [12, с. 1120], і аналогічно у *Rječniku hrvatskoga jezika* Юре Шонє «під час ходьби спиратися на палицю

чи іншу опору» [31, с. 903]. У словнику Аніча ми також знаходимо визначення, де слово-паразит, відповідно *poštapalica*, визначається як «слово, яке часто вживається в мовленні без потреби» [12, с. 1120].

Як ми вже згадували раніше, вербальні слова-паразити – це ті слова-паразити, які ми використовуємо в мові, щоб уникнути повторення певних слів чи фраз, тобто зробити паузу в необхідні моменти. Для того, щоб слово стало паразитом, його потрібно часто повторювати, і таким чином ми приходимо до випадків, коли одночасно всі слова-паразити не повинні бути беззмістовними. Розглянемо на прикладі слів-паразитів *reko* і *kaže*. Слово *reko* використовуємо у випадках, коли хочемо процитувати самі себе, у той час, як *kaže* вживаємо у випадках, коли ми хочемо передати слова іншої особи.

«Частота слів у функції слів-паразитів вища, ніж частота інших окремих слів у висловлюванні. Тому ці часті повторення роблять їх згодом (вторинно) несвідомими, і саме через їх часте повторення в одному висловлюванні ми їх розуміємо як слова-паразити, а не як звичайні лексеми» [30, с. 226].

Як ми вже згадували раніше, вербальні слова-паразити бувають різних форм. Деякі з найпоширеніших таких слів у хорватській мові: *fakat*, *brate*, *ae*, *oš-neš*, *bok te mazo*, *kužiš*... Зі згаданих слів-паразитів видно, що існують помітні відмінності в їх вираженні, а також у їх застосуванні. З огляду на вищесказане, ми можемо поділити слова-паразити на три групи:

1. фонематичні;
2. лексичні;
3. складені.

Фонематичні слова-паразити, як уже вказує сама назва, — це ті слова, що використовують фонemi, тобто різними звуковими структурно-семантичними мовними одиницями. Фонематичні слова-паразити утворюються різними способами. Для них характерні сполучники та прийменники, подовження та подвоєння, а у окремих випадках також і потроєння. Перший приклад — за допомогою використання прийменників і сполучників, тобто шляхом їх множення. «*Ooooo*, *pa tko to nam je došao*» (прийменник) та «*Kako je bilo na moru?... Aaaa dobro, skupe*

su cijene...» (сполучник). У першому прикладі бачимо, як слово-паразит вживається у формі вигуку з метою зосередити увагу на решті речення, тоді як у другому прикладі його мета — виграти час, щоб добудувати думку до кінця.

Іншим прикладом утворення фонематичних букв є подвоєння або подовження. Наприклад, «*Vila si u pravu u vezi s.... E,e*» та «*Iiiii kako je bilo na ispitu?*». У першому прикладі був використаний прийом подвоєння. У ньому слово-паразит використовувалося як відповідь на запитання тема якого відома співрозмовникам. У другому прикладі був застосований прийом подовження, у цьому випадку таке подовження було застосоване, щоб виграти час.

Третій приклад, який можна згадати, це потроєння з метою сильного позитивного чи негативного контексту. Наприклад, «*Si spremna za ispit u petak?... Da da da, i više nego spremna*». Із наведеного прикладу бачимо, що потроєння *da da da* використовується з метою позитивної відповіді, щоб показати готовність до складання іспиту.

Лексичні слова-паразити – це такі слова, що у мовленні виконують різні функції, а продуктом є повторення одного слова, яке немає семантичного значення. Прикладів слів-паразитів є досить багато, проте більшість таких лексем мають своє значення та отримали таку назву виключно через свою частотність. Таким словам-паразитам характерні дієслівний час (аорист, теперішній, наказовий спосіб дієслова), кличний і називний відмінки, раптовість і функція звертання. Наприклад, «*Reko sam već...*» та «*Kaže ona da je...*». У обох випадках ми використали дієслова для цитування від інфінітивної форми дієслів *kazati* та *reći*. У першому прикладі бачимо, що аорист використовується для цитування самого себе, тоді як теперішній час, за другим прикладом, частіше за все використовується для цитування інших.

Слова-паразити у кличному відмінку служать для привернення уваги до твердження. Також на ряду з ними можуть вживатися іменники в наказовому та номінативному способах. Наприклад, «*Čovječe, što ti izvodiš?*» та «*Zlato moje najmilije*». У першому прикладі є видима нейтралізація роду іменника за допомогою кличного відмінка, оскільки такі слова-паразити як *čovječe*, *brate* у

хорватській мові є гендерно нейтральними. У другому прикладі ми також маємо нейтральний за родом іменник, який ми більше ототожнюємо з пестливими словами, які також можуть виконують роль слів-паразитів: *zlato, sunce, srce, ljubavi* та інші. У прикладі «*Majko, Marice, što me ono iznenadilo*» ми використовуємо вокатив більше як подив, ніж як звернення.

Складені слова-паразити – це ті лексеми, що складаються з двох і більше нероздільних слів, значення яких залежить від контексту. Їхня мета полягає лише у тому, щоб підтримувати мовлення. Перший приклад можемо навести слова-паразити, що у розмовній мові використовуються на кінці речення для позначення таких слів як *etc., itd.* Наприклад, «*Kad smo bili u Rimi išli smo u razgledavat vamo tamo*» та «*Poslije posla odem doma otuširam se, odmaram, gledam film i tako dalje i tako dalje*». В обох прикладах показані дві звичайні розмови, де всі знають, що станеться, і мовець використовує складені слова-паразити, щоб не заглиблюватися занадто далеко в деталі, про які співрозмовник уже знає або які є очевидними.

Крім того, складені слова-паразити можуть виражати невпевненість у висловленому, неповний перелік, пошук потрібного слова та цитування. Розглянемо на таких прикладах: «*Kolko tolko se nadam dobrom rezultatu iz ispita*», «*Kupit ću majicu, hlače i ovo i ono*», «*Ideš lijevo od ovoga no kioska i doma si*», «*Veli kaže ona meni da je prošla ispit*». У першому прикладі бачимо використання слова-паразита для вираження невпевненості у результатах іспиту, другий приклад нам демонструє ситуацію у якій мовець йде у магазини, але ми не знаємо, що він купить. Третій приклад, мабуть, найчастіше використовується, коли слово «на кінчику язика», але ми не можемо його згадати. Четверте речення демонструє цитування. Можемо сказати, що структура всіх прикладів складається з повторення двох подібних слів або набору слів.

Ідіоми, або фразеологічні вирази, також часто можуть стати словами-паразитами, якщо ми їх часто використовуємо. Маємо три види ідіом серед слів-паразитів, а саме: окремі або специфічні, загальні та жаргонні фразеологізми.

Речення «*U vražju repu ti i tvoj TikTok*» є прикладом окремого або специфічного фразему, який стосується виключно одного явища. Приклади «*Po meni nije normalno ić subotom na predavanja*» та «*Nisam sve znala, ali u svakom slućaju ću proći*» демонструють нам загальні ідіоми, що використовуються в повсякденному мовленні, і через свою частоту вони стали власне словами-паразитами. «*Moř mislit da ću danas ućit*» та «*Kak se kaže, ne laje pas zbog sela*» є прикладами сленгових ідіом, які дуже часті в мові і таким чином стали словами-паразитами.

2.5. Вживання англiцизмiв у розмовнiй мовi молодi

Англiйська мова є однiєю iз свiтових мов. Ця мова значно полегшує комунiкацiю мiж представниками рiзних держав. 31 березня 2023 року нiмецька компанiя Statista, що спецiалiзується на свiтових статистичних даних, збираючи їх шляхом проведення анкетувань, проголосила англiйську мову найбiльш поширеною мовою у свiтi за 2022 рiк. Аналiз даних показав, що англiйською мовою володiє близько 1,5 мiльярда людей [38].

Мовнi зв'язки англiйської мови з європейськими завжди були i є на досить високому рiвнi. Ми можемо це пояснити тiсною спiвпрацею у економiчнiй, суспiльно-полiтичнiй та науково-освiтянськiй сферах. Результатом таких зв'язкiв i є мовнi запозичення. Однак процес запозичення слiв i фраз з однiєї мови в iншу має як переваги, так i недолiки. Позитивним є те, що запозичення можуть збiльшити лексикон мови та розширити сферу її застосування. I навпаки, це також може викликати невизначенiсть i непорозумiння. Часто мова, яка має бiльший авторитет або культурний вплив, перейме слова та фрази з менш домiнуючої мови, тодi як протилежний сценарiй менш iмовiрний. Використання англiцизмiв у мовi молодi можемо охарактеризувати iз психологiчної точки зору, а саме зростанням популярностi американського способу життя, прагненням видiлятися серед друзiв, бажанням бути схожим на свого кумира (як правило, це актор або музикант).

Коли iншомовнi слова входять в лексичну систему iншої мови, вони мають пристосуватися на трьох рiвнях: морфологiчному, фонетичному та лексичному.

Чернікова Л. Ф. та Смілик Т. І. зазначають, що процес адаптації таких слів до молодіжного жаргону спирається виключно на звукову та усну форму слів. Так, авторки зазначають, що в сучасній українській мові «...лише невелика кількість жаргонізмів відображає фонетичну систему відповідних англійських лексем: крейзи "ненормальний" ненормальний - crazy [kreizi], паті "вечірка" - party [pa:ti] і т.д., більшість же відображає швидше звукову форму англійців: мен "чоловік" - man [maen], супер "відмінний" -super [sju:pa] та інші» [10, с.132].

Як зазначають Застровская С. О. та Семенюк Т. П., у німецькій мові також зростає тенденція до вживання різних родів англійців у мовленні. Автори наводять приклади за участю двох лексем щоденного вжитку – *Scanner* (сканер) та *Computer* (комп'ютер). У німецькій мові на позначення сканеру можемо віднайти два власне німецьких відповідника *Abtaster* та *Abtastegerät*. На думку Застровської С. О. та Семенюка Т. П. ці лексеми у повній мірі не передають значення технічного терміну *Scanner*. У такій самій ситуації знаходиться і термін *Computer*. Англійська варіанта є більш доцільною, а також коротшою від німецького еквіваленту *elektronische Datenverarbeitungsanlage* [3, с. 260]. Таким чином, можемо зробити висновок, що як в українській, так і в німецькій мовах англійцізм в мовленні передають більш точно значення лексеми, а також спрямовуються на мовну економію.

Доволі частим є явище, коли ми вживаємо англійцізми саме через те, що вони є більш привабливими або це вже увійшло в мовну звичку. Використання англійців в мовленні також впливає і на граматичний аспект. Одним із таких випадків є ситуація, коли прикметники доволі часто замінюються іменниками, наприклад, *klima-uređaj*, замість власне хорватського *klimatizacijski uređaj*. На сьогоднішній день у хорватській мові у системі запозиченої лексики саме англійцізми займають ведучу позицію, оскільки становлять 40% від загальної кількості запозичених слів [39, с. 12].

Хорватська мовознавиця Філіпан-Жігнич позитивно ставиться до вживання англійців у хорватській мові. Свою позицію вона пояснює тим, що запозичені слова навпаки збагачують лексику, з часом вони адаптуються до

хорватської мови і таким чином, вона не стане «*hrenalleskim jezikom*». Як вже було зазначено у попередньому підрозділі, великий вплив на входження англiцизмiв до хорватської мови мають засоби масової iнформації. Так, на початку 2006 року в хорватському мовознавствi вперше з'явилося поняття як *hrenalleski jezik*. *Hrenalleski jezik* – це назва гiбридної мови, яке увiйшло до лiнгвiстичної термiнологiї завдяки хорватським ЗМІ [14, с. 95]. Наведемо декiлька англiцизмiв з iх хорватськими варiантами, якi активно вживаються у хорватському мовленнi [21]:

1. *e-mail* – e-pošta, elektronička pošta;
2. *fashion week* – modni tjedan;
3. *display* – predočnik;
4. *tender* – natječaj, ponuda;
5. *all-inclusive* – sveobuhvatan, sa sveobuhvatnom ponudom;
6. *teaser* – matas.

Молодь змiнює мову. «Через впровадження мовних новинок, тобто англiцизмiв, вони хочуть ... видiлитися вiд решти суспiльства. Молодь найкраще розбирається в технологiчних новинках, цікавляться свiтовими тенденцiями, якi походять iз США, а отже, напряду пов'язанi iз англiйською мовою» [39, с. 14].

Кожен з нас може стати випадковим свiдком розмови молодi у метро, трамваї, на вулицi або у кафе, пiд час листування у групових чатах свiтових месенджерiв. Безперечно, можемо зауважити, що молодь значною мiрою використовує англiцизми, навiть якщо у мовi-реципiєнті вже є власнi лексеми на позначення того чи iншого явища. У данiй роботi, щоб проiлюструвати таку тенденцiю, за приклад був взятий чат у WhatsApp першого курсу студентiв-українiстiв Загребського унiверситету. Розподiлимо англiцизми у алфавiтному порядку iз визначенням та прикладами для кращого розумiння:

1. *btw* – вiд англiйського by the way (до речi): mene nema dns btw [Рис. 2.37];
2. *fail* – провалити: na mislio da je samo pass/fail [Рис. 2.47];
3. *lajkati* – подобатися, ставити клас: ...nek lajka ovu poruku... [Рис. 2.46];
4. *najs* – приємно: najsh thx [Рис. 2.50];

5. *okej* – гаразд: *i meni je okej* [Рис. 2.29]; *oki* [Рис. 2.41];
6. *pass* – пройти: *na mislio da je samo pass/fail* [Рис. 2.47];
7. *plis* – будь ласка: *...bi li netko mogao poslati prezentaciju plss* [Рис. 2.44], *aj pls poslikajte to kad uzmognete* [Рис. 2.40];
8. *sejm* – те саме: *sejm malo* [Рис. 2.33]; *sejm* [Рис. 2.42];
9. *sorry* – вибач: *u sorry nisam vidjela* [Рис. 2.49];
10. *thx* – від англійського *thanks* (дякую): *najs thx* [Рис. 2.50].

Необхідно відзначити, що хорватська молодь доволі часто використовує у своєму мовленні англіцизми і вони займають значне місце в молодіжному жаргоні. Із прикладів бачимо, що хорватська молодь в онлайн-комунікації все частіше звертається до акронімів (*jbt* [Рис. 2.45], *thx* [Рис. 2.50], *pls* [Рис. 2.40], *btw* [Рис. 2.37]). «Акронім – це скорочення, яке складається з початкових літер певного слова або словосполучення» [4]. Більшість таких акронімів походять з англійської мови, що для деяких старших поколінь можуть створити певні труднощі у комунікації.

Слід сказати, що використання англіцизмів у молодіжному жаргоні має як переваги, так і недоліки. З одного боку, це розширює та збагачує словниковий запас, а з іншого — замінює хорватські конструкції. Мова молодіжного сленгу — унікальний спосіб вільного самовираження. Соціальний, політичний та економічний клімат вимагає постійного розширення жаргонної термінології саме англіцизмами. Отже, очевидно, що англіцизми мають значний вплив на поповнення словникового складу хорватської мови. Процес запозичення нових слів відбувається регулярно, щоб відобразити сучасні реалії життя та дати їм відповідні назви. Проте вкрай важливо уникати, щоб ці процеси відбувалися спонтанно й безцільно, оскільки часто запозичена лексема може виглядати привабливою, але зрештою виявляється непродуктивною в системі сучасної хорватської мови.

2.6. Вплив ЗМІ на формування хорватської розмовної мови

Саме слово *медіа* означає щось у середині, тобто у нашому контексті воно означає центральний процес передачі інформації від продуцента до реципієнта.

Медіа – це всі процеси передачі інформації ширшій чи вужчій верстві населення, які інституціоналізовані в медіа-будинках. Засоби масової інформації постійно розвиваються відповідно до нових суспільних та політичних викликів. На практиці розрізняють мовні медіа (телебачення, радіо) і письмові медіа (журнали, книги, газети) [29, с. 16]. Людина щодня перебуває у контакту з різними медіа, наприклад, нові генерації більшість свого часу проводять перед малими екранами використовуючи інтернет і різні соціальні мережі, у той час як старші генерації віддають перевагу друкованим форматам і великим екранам. Таким чином, можемо зробити висновок, що медіа формують людей і значною мірою впливають на їхній спосіб життя, починаючи від покупки «трендового» одягу і закінчуючи спотвореними думками про стандарти краси. Можемо сказати, що у сучасному світі засоби масової інформації є основною рушійною силою суспільства, яка встановлює стандарти та формує суспільну думку з певних питань. Крім того, мас-медіа мають великий вплив на мовлення особистості, тобто мову, яку вони «спотворюють». Так, наприклад, у засобах масової інформації доволі часто зустрічаємося з англійськими словами, тобто англіцизмами. *Pacemaker, hobby, drive in* – і це лише деякі англіцизми, які хорватська молодь використовує під час щоденної комунікації просто і не знаючи їхнього хорватського значення [41, с. 15].

У 2009 році дві хорватських мовознавця Л. Худечек та М. Міхалевич провели експеримент. Цей експеримент полягав у тому, щоб продемонструвати вплив мас-медіа на культуру мовлення студентів. У опитуванні брали участь три різних групи студентів за спеціальностями журналістика, хорватистика та соціологія. Реципієнтам було поставлено лише одне питання: чи можливо англійські назви *bypass* та *pace maker* замінити хорватськими варіантами. Замість англійського слова *bypass* студенти запропонували хорватське слово *prjetosnica*, а за *pace maker* так і не змогли підібрати відповідник із хорватської мови. Коли мовознавці запропонували хорватське слово *srčani stimulator* або ж *srčanik* замість англійського *pace maker*, то такі варіанти викликали лише насмішку. На запитання чому запропоновані хорватські слова викликали таку реакцію? Відповіді прозвучали

майже одночасно, що слово *prjemosnica*, яке було запропоновано замість англiцизму *bypass*, студенти бачили у хорватському перекладі телевізійного серіалу «Hitna služba», тому воно більш прийняте, оскільки вже використовувалося на практиці [20, с.111-113].

Таким чином, на основі проведеного дослідження хорватськими мовознавцями Л. Худечек та М. Міхалевич, можемо засвідчити про інтенсивний вплив засобів масової інформації на мову та її лексику, якою індивіди послуговуються у щоденному житті. Бачимо, що англiцизми є більш прийнятними в розмовній мові, ніж їх хорватські відповідники, оскільки людей «привчають» до них через ЗМІ.

Оскільки засоби масової інформації мають такий великий вплив на мову людей, у хорватському суспільстві на цьому підґрунті доволі часто відбуваються дискусії на тему чи потрібно корегувати письмові або мовні медіа. Дійшли до висновку, що коли ми передаємо текст громадянина в прямому спілкуванні з журналістом, не потрібно виправляти помилку, оскільки це може надати нам інформацію про освіту та походження громадянина. Усі високопосадовці повинні вичитувати свої інтерв'ю з огляду на їхній статус. У розмовній мові допускаються помилки в часах дієслів, на відміну від друкованої. Цитати відомих людей необхідно вичитувати в журналах і статтях, хоча б кардинальні помилки. В розмовних засобах масової інформації немає можливості виправити мовні помилки, тому статус помилки повністю відрізняється від писемних засобів масової інформації. Однак необхідно вичитувати і листи читачів, мінімально видаляючи грубі орфографічні та граматичні помилки.

Висновки до другого розділу

У другому розділі даної роботи були розглянуті лексичні одиниці хорватської розмовної мови, оскільки саме лексеми дають змогу розрізнити функціональні стилі літературної мови. У розмовному стилі хорватської мови на лексичному рівні спостерігаємо активне використання колоквіалізмів (жаргонізмів і діалектизмів), вульгаризмів, а також слів-паразитів. У даному розділі ми з'ясували,

що молодь за допомогою розмовної мови намагається виділятися серед інших або показати свою приналежність до певної суспільної групи. Також прослідкували тенденцію до вживання англіцизмів у повсякденному спілкуванні та як власне засоби масової інформації формують розмовну мову молодого покоління.

ВИСНОВКИ

Метою даної роботи було окреслення особливостей хорватського розмовного мовлення, способів реалізації окремих комунікативних моделей у повсякденному житті, з'ясуванні ступеня впливу ЗМІ на щоденне мовлення молодого покоління, його лексичного складу.

У вступі обґрунтовується вибір теми роботи, її актуальність. Разом із тим, визначаються завдання і методи дослідження, практичне значення роботи.

У першій частині даної роботи ми розглянули хорватську мову в цілому та класифікували її поділ на 5 функціональних стилів: літературно-художній функціональний стиль, розмовний функціональний стиль, публіцистичний функціональний стиль, адміністративний функціональний стиль і науковий функціональний стиль. Встановили різницю між розмовною та літературною мовами. Таким чином, з'ясували, що літературній мові, на відміну від розмовної, притаманна письмова і усна форма вираження, наддіалектність, нормативність, стилістичне розгалуження, поліфункціональність і стандартність. Розмовне мовлення стосується повсякденного неформального спілкування. Розмовна мова є стислою і прямою та настає спонтанно у момент мовлення. У ній немає місця науковим термінам, тому лексика тут проста. Розмовна мова характеризується розгалуженою діалектною системою, доволі часто супроводжується жестами і мімікою, а також для передачі своїх емоцій мовець керується інтонацією. Крім того класифікували особливості розмовної мови за Й. Сіlichem, а саме: редукція кінцевого інфінітивного *i* у дієсловах, еліптичні речення, надання переваги прийменнику *sa* замість *s* та інші на прикладах чату та групи хорватської молоді.

Друга частина роботи присвячена аналізу лексичних одиниць хорватської розмовного стилю, що і виокремлює його серед інших стилів. У цій частині роботи розглядаються основні поняття та класифікація колоквіалізмів, жаргонізмів, діалектизмів, вульгаризмів та слів паразитів.

Можна сказати, що колоквіалізми є невід'ємною частиною нової та сучасної мови молоді. Багато того впливає на розмовну мову молоді, зокрема і вульгаризми. Молода генерація живе у світі соціальних мереж і намагаються до нього

приспосуватися. Таким чином, вона використовує вульгаризми з метою перебільшення певної події або продемонструвати свою відкритість і щирість із співрозмовником. Зазвичай, слова-паразити дають людині зекономити час, щоб продовжити свою думку. Їх ми поділили у 3 групи: фонематичні, лексичні і складені.

Велику роль у розмовній мові хорватської молоді відіграють і англіцизми. Спершу це пояснювалося тісними економічними зв'язками англословянських країн з Європою, проте на сучасному етапі можемо говорити і про психологічний аспект – прагнення виділятися серед своїх однолітків. Більшість з них вважає англійську мовою престижною, тому під час повсякденної розмови досить часто може створюватися своєрідний синтез хорватської мови з елементами англійської. Можемо зробити висновок, що молодь завжди зможе заінтригувати лінгвістів своїми можливостями створити власну мову.

Під час виконання даної роботи було проведено анкетування серед хорватського студентства з метою підтвердити або спростувати попередні висновки. Так, молоді було запропоновано 8 запитань серед яких:

1. які слова або фрази найчастіше використовуєте у повсякденному спілкуванні;
2. використовуєте у своєму мовленні більше англійських чи хорватських слів;
3. як часто використовуєте сленг і жаргон у своєму мовленні;
4. чи скорочуєте слова у своєму мовленні (наприклад, *pisat*, *reka*, замість *pisati*, *reka*);
5. як ви вважаєте, чи стали англіцизми загальним явищем у хорватській мові;
6. як часто використовуєте діалектизми у своєму мовленні;
7. чи використовуєте вульгаризми у повсякденній розмові;
8. чи є у вас схильність використовувати зменшувально-пестливі слова у своєму мовленні.

В анкетуванні взяло участь 91 респондент.

У ході анкетування були зроблені наступні висновки:

1. найчастіше вживаними словами у повсякденному спілкуванні є *fakat*, *brate*, *kužim*, *brijem*, *bolan*, *iskreno*, *top*, *doslovno*. У такий спосіб бачимо, що у мовленні

хорватського студентства переважають жаргонізми, діалектизми, англіцизми та слова-паразити;

2. щодо використання англійських слів у мовленні маємо результати, що з усіх опитуваних лише 2,2% послуговується англіцизмами у повсякденному житті, а 97,8% надає перевагу хорватській лексиці;

3. результати анкетування показали, що 65,9% опитуваних часто використовують у своєму мовленні сленг і жаргон, 29,7% рідко звертаються до них і 4,4% ніколи не вживають сленг і жаргон під час комунікації;

4. більшість хорватського студентства схильна до скорочення слів у своєму мовленні (85,7%);

5. 80 респондентів (87,9%) вважає, що англіцизми стали загальним явищем у хорватській мові;

6. 70,3% опитуваних часто вживають у повсякденному мовленні діалектизми, у той час, як 29,7% намагають їх вживати рідко або ніколи;

7. 64,8% респондентів послуговуються у повсякденній розмові вульгаризмами;

8. що стосується схильності до використання зменшувально-пестливих слів у мовленні – думки розділилися із незначним відривом. Так, 57,1% відповіли позитивно на поставлене запитання, а 42,9% - негативно.

Як підсумок, із наведених вище статистичних даних із анкетування, бачимо, що наші попередні передбачення під час дослідження даної теми були правильними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Васильєва Л. П. Слово про хорватську мову (генеза, історія, сучасний стан). *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. 2018. №69. С. 111-120.
2. Васильєва Л. П. Сучасна українсько-хорватська лексикографія. *Мовознавство*. 2011. № 6. С. 46-54.
3. Застровська С. О., Семенюк Т. П. Англiцизми та причини їх запозичення в сучасній німецькій мові. *Філологія. Соціальні комунікації*. 2012. №4. С. 258-264.
4. Клименко Н. Ф. Акронім. *Велика українська енциклопедія*. URL: <https://vue.gov.ua/Акронім>
5. Кухаренко В. А. Практикум з стилістики англійської мови: підручник. 2-ге вид., перегл. та пошир. Вінниця: Нова книга, 2000. 160 с.
6. Лучик В. В. Вступ до слов'янської філології: підручник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2008. 344 с.
7. Новогрецький сленг в художньому тексті і проблема його перекладу на українську мову. *Конкурсна робота*. С. 1-45.
URL:<https://lingua.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/04/Konkursna-robota-Slenh.pdf>
8. Пономарів О. Д. Стилiстика сучасної української мови: підручник. 3-тє вид., перероб. і доповн. Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2000. 248с.
9. Чемеркін С. Г. Трансформації розмовного стилю в інтернет-комунікації. *Мовознавство*. 2007. №5. С. 64-71.
10. Чернікова Л. Ф., Смілик Т.І. Англiцизми в сучасній українській мові. *Культура народів Причорномор'я*. 2009. №152. С. 129-133.
11. Adams M. *Slang: The people's poetry*. Oxford: Oxford University Press, 2009. 256 pp.
12. Anić V. *Rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Novi liber, 1998. 1439 str.
13. Badurina L., Palašić N. Komunikacijska funkcija psovke i pitanje njezine vulgarnosti. *Croatica: časopis za hrvatski jezik, književnost i kulturu*. 2020. №64. 97–114 str.

14. Barbarić T. Odnos hrvatskih medija prema engleskome jeziku: snobovi ili trendsetteri? *MediAnali*. 2011. №10. str. 93-106.
15. Čilaš M., Gulešić M., Dijalektizmi i regionalizmi u nastavi hrvatskoga jezika kao drugoga i stranoga. *XVI. savjetovanje HDPL-a: Suvremena kretanja u nastavi stranih jezika*. Opatija, 2002. (Sažeci sa skupova, neobjavljeni rad). Str. 1-8.
16. Halonja A., Mihaljević M. Novotvorenice u računalnome nazivlju. *Jezik*. 2012. №59. Str. 87-94.
17. Holmes J. *An Introduction to Sociolinguistics: 2nd ed.* p. cm. Harlow: Pearson Education, 2001. 406 pp.
18. Hrvatska gramatika / Barić E. i drugi. Zagreb: Školjska knjiga, 2015. 698 str.
19. Hrvatski jezični portal. URL: <https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search>
20. Hudeček L., Mihaljević M. Jezik medija- publicistički funkcionalni stil. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, 2009. 208 str.
21. Interpreta: prijevodi i sudski tumači. Anglizmi u hrvatskom jeziku. URL: <https://www.interpreta.hr/novosti-pregled/anglizmi-u-hrvatskoj>.
22. Katnić-Bakaršić M. Lingvistička stilistika. Budimpešta: Open Society Institute, 1999. Str. 59–71.
23. Kordić S. Jezik i nacionalizam (Language and Nationalism). *SSRN Electronic Journal*. 2010. URL: <https://doi.org/10.2139/ssrn.3467646>
24. Lončarić M. Kajkavsko narječje. Zagreb: Školska knjiga, 1996. 198 str.
25. Menac-Mihalić M. Frazeologija novoštokavskih ikavskih govora u Hrvatskoj : s rječnikom frazema i Značenjskim kazalom s popisom sinonimnih frazema. Zagreb: Školska knjiga, 2005. 505 str.
26. Mirošničenko I. Rječnik mladih: diplomski rad. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet, 2014. 60 str.
27. Nosić V. Žargonizmi učenika Gimnazije «Matija Mesić». *Hrvatski jezik*. 2019. № 4. Str. 11-16.
28. Pepić I. Na rubu jezika – žargon. *Život i škola*. 2008. № 20. str. 139-146.
29. Peruško Z. Što su mediji? *Uvod u medije*. Zagreb, 2011. Str. 15–41.

30. Pintarić N. Pragmemi u komunikaciji. Zagreb: Zavod za lingvistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2002. 278 str.
31. Rječnik hrvatskoga jezika / red. Jure Š.. Zagreb : Leksikografski zavod "Miroslav Krleža", 2000. 1450 str.
32. Sabljak T. Rječnik hrvatskoga žargona. 3 dop. izd. Zagreb: Profil Knjiga, 2013. 655 str.
33. Sabljak T. Rječnik šatrovačkog govora. Zagreb: Globus, 1981. 214 str.
34. Silić J. Novinarsko-publicistički stil. *Funkcionalni stilovi hrvatskoga jezika*. Zagreb, 2006. 108-118.str.
35. Silić J. Razgovorni stil. *Funkcionalni stilovi hrvatskoga jezika*. Zagreb, 2006. 75-96.str.
36. Skelin Horvat A. Hrvatski sleng kao odraz identiteta mladih: doktorska disertacija. Zagreb, 2009. 385 str.
37. Skelin Horvat A. Jezik adolescenata - od slenga preko kolokvijalnoga do standard. *Nestandardni hrvatski jezik prema standardnom hrvatskom jeziku: zbornik radova / urednici Suvala A. i Pandžić J.* Zagreb, 2015. Str. 67-72.
38. Statista Research Department. The most spoken languages worldwide in 2022. URL:<https://www.statista.com/statistics/266808/the-most-spoken-languages-worldwide/>
39. Sulić M. Anglizmi u govoru mladih: završni rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet, 2019. 20 str.
40. Tončić D. Razgovorni stil hrvatskoga standardnog jezika u govoru i pismu: diplomski rad. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2015. 44 str.
41. Zgrabljic Rotar N. Mediji – medijska pismenost, medijski sadržaji i medijski utjecaji. *Medijska pismenost i civilno društvo*. Sarajevo, 2005. Str. 9–38.

ДОДАТКИ

Рис. 2.1.

Рис. 2.2.

Рис. 2.3.

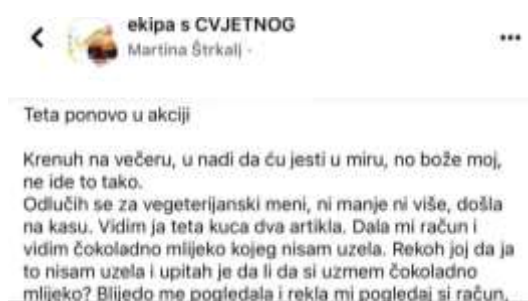

Рис. 2.4.

Рис. 2.5.

Рис. 2.6.

Рис. 2.7.

Рис. 2.8.

Рис. 2.9.

Рис. 2.10.

Рис. 2.11.

Рис. 2.12.

Рис. 2.13.

Рис. 2.14.

Рис. 2.15.

Рис. 2.16.

Рис. 2.17.

Рис. 2.18.

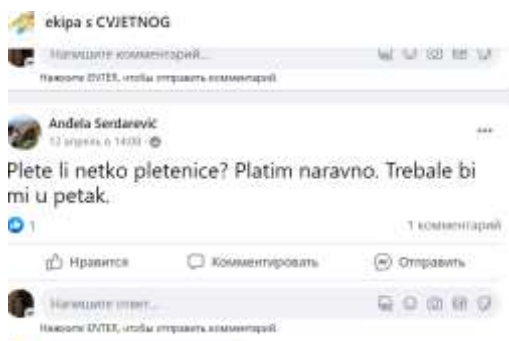

Рис. 2.19.

Рис. 2.20.

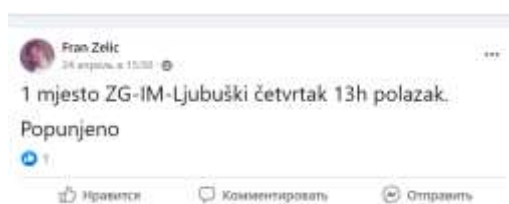

Рис. 2.21.

Рис. 2.22.

Рис. 2.23.

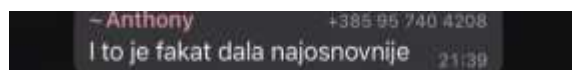

Рис. 2.24.

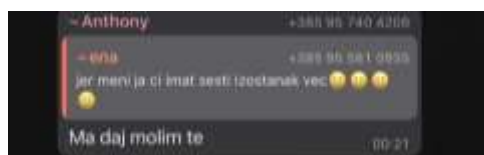

Рис. 2.25.

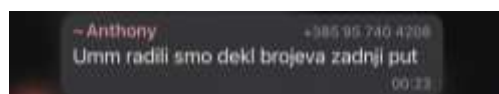

Рис. 2.26.

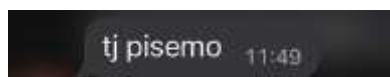

Рис. 2.27.

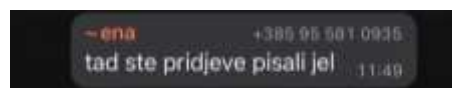

Рис. 2.28.

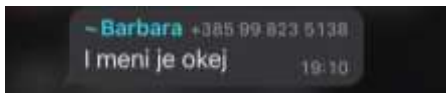

Рис. 2.29.

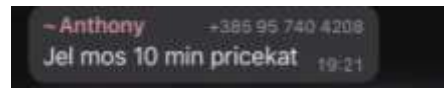

Рис. 2.30.

Рис. 2.31.

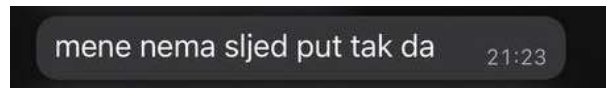

Рис. 2.32.

Рис. 2.33.

Рис. 2.34.

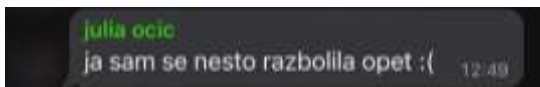

Рис. 2.35.

Рис. 2.36.

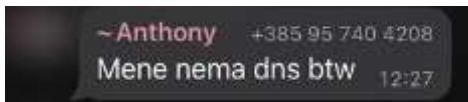

Рис. 2.37.

Рис. 2.38.

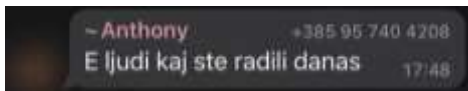

Рис. 2.39.

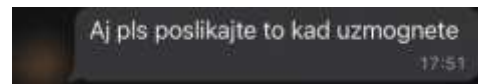

Рис. 2.40.

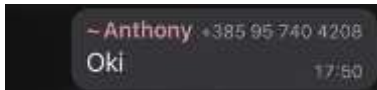

Рис. 2.41.

Рис. 2.42.

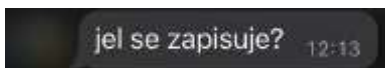

Рис. 2.43.

Рис. 2.44.

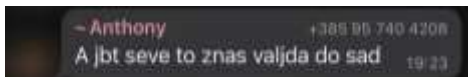

Рис. 2.45.

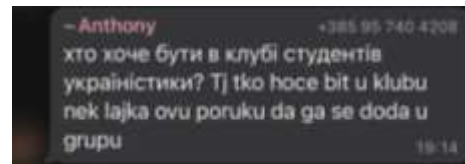

Рис. 2.46.

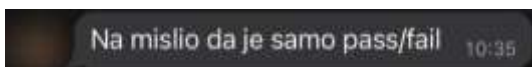

Рис. 2.47.

Рис. 2.48.

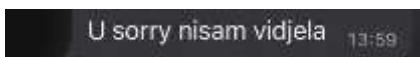

Рис. 2.49.

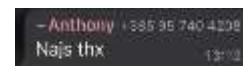

Рис. 2.50.